HRAVÁ

VLASTIVĚDA

NOVODOBÉ ČESKÉ DĚJINY

Pracovní sešit pro 5. ročník ZŠ

V souladu s RVP ZV

Vydavatelství Taktik

HRAVÁ VLASTIVĚDA 5
Novodobé české dějiny
Pracovní sešit pro 5. ročník ZŠ

Autoři: Adriena Binková
Mgr. Daniela Buriánková
Mgr. Jan Kamrla
Mgr. Gabriela Komůrková
Mgr. Lenka Sakařová
Mgr. Jana Sochorová
Mgr. Irena Šlahůnková

Odborná spolupráce: Mgr. Blanka Kučerová
Odpovědní redaktoři: Adriena Binková, Ing. Jaroslav Brdjar
Jazyková korektorka: Mgr. Věra Štefánková
Grafická úprava a sazba: MgA. Stanislava Belanová, Petr Palounek
Návrh obálky: Mgr. Martin Pavlík, Sára Doležalová
Ilustrace: Mgr. Martina Vaněčková

ISBN: 978-80-7563-033-9
3. vydání, 2016

Copyright: © Vydavatelství Taktik International, s.r.o., Praha 2014 (1. vydání 2014)

Vyrobil a vydal: Taktik International, s.r.o., Argentinská 38, 170 00 Praha 7

Schválilo MŠMT čj. MSMT-11208/2017 dne 29. srpna 2017 k zařazení do seznamu učebnic pro základní vzdělávání pro výuku ve vzdělávacím oboru Člověk a jeho svět s dobou platnosti šest let.

Všechna práva vyhrazena. Šíření či reprodukce obsahu nebo jeho částí jakýmkoliv způsobem jsou bez předchozího písemného souhlasu vydavatele zakázány.

www.etaktik.cz

HRAVÁ VLASTIVĚDA

5. ročník

jméno .....

škola .....

třída ..... školní rok .....

Opakování učiva 4. ročníku 2

1. Vláda Habsburků v českých zemích 6
2. Život v baroku 8
3. Vzdělávání v českých zemích 10

Opakování I. – Život po třicetileté válce 11

4. Doba osvícenská 12
5. Život na vesnici a ve městě 14
6. Průmyslová revoluce v Čechách, na Moravě a ve Slezsku 15

Opakování II. – Na cestě k pokroku 16

7. Národní probuzení 17
8. Naděje svobody - revoluční rok 1848 18
9. Život za průmyslové revoluce 19
10. Národ sobě 20

Opakování III. – Na cestě k občanské společnosti 21

11. Češi a Němci 22
12. První světová válka 23

Opakování IV. – Na cestě k samostatnosti 24

13. První Československá republika 25
14. Druhá světová válka 26
15. Přechod k demokracii 27

Opakování V. – Poslední století 28

Opakování učiva 4. ročníku

1. **Seřaď (očísluj) jednotlivá období pravěku tak, jak jdou za sebou. Přiřaď pomocí čísel ke každému období obrázek.**

doba římská

doba železná

doba kamenná

doba bronzová

2. **Zakroužkuj obrázky, který patří ke Keltům - prvnímu pojmenovanému národu, který se usadil na našem území. (Tento kmen dokonce jako první ve střední Evropě razil mince, tzv. duhovky.)**

3. **Doplň správně do textu uvedená slova:**

pěstní klín | ledová | obdělávat | zemědělství | sběrači | mamutů | drobné

Naši nejdávnější předkové byli lovci a ..... . Jako hlavní nástroj používali opracovaný kámen - ..... . Zpočátku se odvažovali jen k lovu ..... zvěře, později si tlupy těchto pravěkých lovců troufaly na lov větších zvířat, nakonec i obrovských ..... . Doba ..... byla vystřídána teplejším podnebím. Lidé tak mohli začít ..... půdu a lov a sběr vystřídalo ..... s chovem domácích zvířat.

4. **Slované se na našem území usadili až v 5. století. Podle nejstarších českých pověstí je přivedl praotec Čech. Vylušti z přesmyček další mytické vládce Čech.**

MYSLOKŘES	.....
MPŘEYSL	.....
JEVON	.....
BUŠELI	.....
KLANEN	.....
HOSVÍTIT	.....

5. **Na obrázcích jsou výjevy ze starých pověstí českých. Dopiš k nim hlavní hrdiny.**

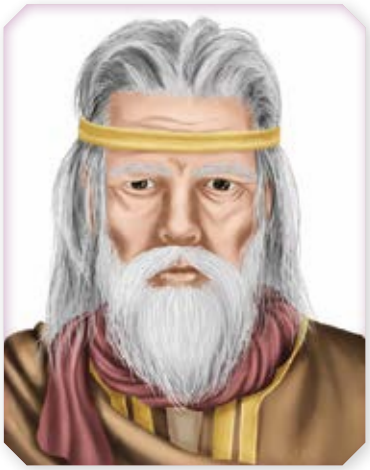

6. **Rozhodni, zda jsou tvrzení pravdivá. U správných tvrzení vybarvi písmena. Z vybarvených písmen sestav tajenku a doplň do věty:**

Sámo byl původem ☐☐☐☐☐.

	Ano	*Ne*
Prvním státním útvarem na našem území byla Sámova říše.	F	S
Stalo se tak za vlády franského krále Pipina.	V	R
Sámo velel Slovanům v boji proti Avarům.	A	E
Největší bitvu svedl s franským králem Dagobertem.	N	D
Po Sámově smrti se jeho říše rozpadla.	K	T

1. VLÁDA HABSBURKŮ V ČESKÝCH ZEMÍCH

1. Vyber správné odpovědi a vybarvi u nich písmena. (Pozor! Správných odpovědí může být i více.) Z vybarvených písmen v řádcích slož tajenku a dosaď do textu:

Po třicetileté válce klesl počet obyvatel ve městech, byl ochromen obchod i řemesla. V českých zemích si města zachovala ☐☐☐☐☐☐☐☐ ☐☐☐☐☐☐☐☐.

1.	Bitva na Bílé hoře proběhla:	V	8. 11. 1620	L	8. 12. 1621	B	8. 10. 1622
2.	V bitvě na Bílé hoře se střetlo vojsko českých pánů s armádou:	K	italskou	E	habsburskou	N	císařskou
3.	Po bitvě na Bílé hoře byli vůdci odboje popraveni:	A	na Vyšehradě	K	v Praze	O	na Staroměstském náměstí
4.	Vojáci, kteří se najímají do vojska, se nazývají:	V	žoldnéři	Z	dělostřelci	B	pěšáci
5.	Nejbohatší skupinou osob po panovníkovi byli:	A	kupci	S	šlechtici	D	řemeslníci
6.	K zámku patřily:	K	mlýny	Ý	pivovary	CH	rybníky
7.	Slovem jarmark se označuje:	O	obchod	E	stánek	A	trh
8.	Řemeslníci se sdružovali v:	R	cechy	N	oddíly	M	skupiny
9.	Mezi řeholníky patřili:	Y	ševci	A	mniši	K	jeptišky
10.	Chod panství zajišťovali:	T	drábové	V	učitelé	E	myslivci
11.	Nedodržování hygieny způsobilo epidemie:	R	moru	S	chřipky	D	malárie

2. Vytvoř správné dvojice. (Spoj je čarami.)

Ferdinand II.	staroměstský kat
Jan Jessenius	habsburský panovník
Jan Mydlář	lékař popravený na Staroměstském náměstí

3. Doplň uvedená slova vhodně do textu:

vězení | panském | Jan Sladký Kozina | vojenská služba | hony | bouřit | šlechta | poplatky | zámcích

V 17. století měla hned po panovníkovi největší moc ..... , která žila na ..... .
Její oblíbenou zábavou byly ..... . Poddaní museli pracovat na ..... a ze všeho odvádět vrchnosti ..... . Jejich povinností byla také doživotní ..... . Neustále jim hrozily pokuty, tělesné tresty a ..... Proti špatnému zacházení se začali poddaní ..... . Nejznámějším povstáním byla vzpoura Chodů, kterou vedl ..... .

4. **Přečti si pověst o Kozinovi a Lomikarovi vycházející ze skutečné historické události. Zakroužkuj čísla u správných odpovědí. Součtem čísel se dozvíš, kolik bylo Janu Sladkému Kozinovi let, když byl popraven:** ☐☐

Kozinův pomník na kopci Hrádek nad Újezdem.

Slovo privilegium znamená:
zásadu 6
výsadu 12
zákon 8

Vlajku Chodů zdobila hlava:
býka 11
koně 3
psa 9

Lomikar žil na zámku v:
Trhanově 4
Domažlicích 7
Chebu 13

Jan Sladký Kozina byl:
zámecký pán 14
rychtář 2
čeledín 5

Lomikar nechal Kozinu:
oběsit 15
zastřelit 26
na svobodě 21

Co předpověděl Kozina Lomikarovi, se:
splnilo 1
nesplnilo 3

5. **Řemeslníci se sdružovali do cechů. Podle obrázků urči a dopiš názvy jednotlivých cechů. Přiřaď k nim pomocí čísel výrobky.**

cech
k _ _ _ _ _ _ ý

cech
š _ _ _ _ _ _ _ ý

cech
s _ _ _ _ _ _ ý

cech
b _ _ _ _ _ _ _ ý

1

2

3

4

4. DOBA OSVÍCENSKÁ

1. Nacházíme se v 2. polovině 18. století. Z možností vyber a vybarvi, kdo měl v té době největší moc:

panovník *měšťanstvo* *bankéři* *církev* *šlechta* *rolníci*

2. Zakroužkuj oděv, který je typický pro druhou polovinu 18. století.

3. Do textu vhodně doplň uvedená slova či slovní spojení:

lidský rozum | kapitalizmus | vynálezy | vědecké objevy

Ve druhé polovině 18. století se začal prosazovat ..... . Rozvíjela se řemeslná výroba i obchod, k čemuž přispěly mnohé nové ..... . Čím dál více se začaly ve výrobě i zemědělství uplatňovat nové ..... . Objevil se také nový způsob myšlení, který propagoval přírodu, život a hlavně víru v ..... .

4. Z uvedených možností vyber tu, která nejlépe vystihuje pojem tolerance:

a) Náprava nebo oprava stávajícího systému
b) Hospodářská budova k uskladnění slámy a sena
c) Uspořádání společnosti, v němž jeden člověk je podřízen člověku jinému.
d) Snášenlivost a respektování jiného názoru.

5. Vyber mapu, která odpovídá rozsahu habsburské monarchie na konci 18. století. Zbylé dvě přeškrtni.

6. **Spoj správně čarami pojmy s jejich vysvětlením.**

robota	reforma	nevolnictví
Náprava, oprava, zlepšení stávajících poměrů.	Člověk není svobodný. Musí pracovat pro vrchnost, bez jeho svolení nemůže změnit bydliště, povolání atd.	Povinná neplacená práce sedláků a rolníků na poli svého pána.

7. **Marie Terezie a Josef II. se zapsali do českých dějin především významnými reformami. Vyber, kdo se o jakou zasloužil, a zapiš je správně do tabulky.**

zrušení nevolnictví | zákaz mučení obviněných | snížení roboty na tři dny | rušení klášterů | toleranční patent | daně platí i vrchnost | povinná školní docházka

Marie Terezie	Josef II.

8. **Doplň text. (Obrázky ti napoví.)**

Nejdůležitějším vynálezem konce 18. století byl objev ..... , který svého největšího uplatnění dosáhl až ve století devatenáctém.

PŘEHLED DĚJIN

PRAVĚK

STŘEDOVĚK

PALEOLIT

BRONZ

KELTOVÉ

SÁMO

asi 3 500 000 – 2 200 př. n. l.

DOBA KAMENNÁ

pěstní klín

lidé dnešního typu

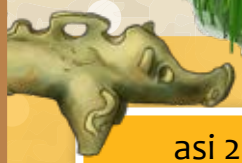
– 40 000 př. n. l.

Homo sapiens sapiens

40 000 př. n. l.

Věstonická Venuše

29 000 - 25 000 př. n. l.

vozík z doby bronzové nalezený u Domažlic

Odlévání bronzu

asi 2 200 - 700 př. n. l.

DOBA BRONZOVÁ

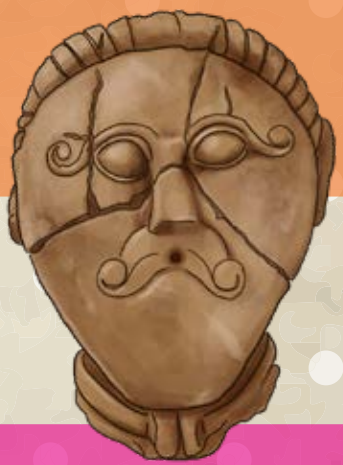
asi 700 př. n. l. – 0

DOBA ŽELEZNÁ

Kutí železa

Hlava keltského druida nalezená u Mšeckých Žehrovic

Soška býčka z doby železné nalezena v Moravském krasu

4. – 5. stol.

stěhování národů

5. – 6. stol.

příchod Slovanů

Tradiční slovanské šperky

7. století

SÁMOVA ŘÍŠE

631

bitva u Wogastisburgu

Sámova říše

Sámo

SEM NALEP DOLNÍ OKRAJ STRANY S PRAVĚKEM

STŘEDOVĚK

9. století

VELKOMORAVSKÁ ŘÍŠE

863
příchod Konstantina (Cyrila) a Metoděje

10. – 12. století

VZNIK ČESKÉHO STÁTU

ROMÁNSKÝ SLOH

rotunda sv. Jiří na Řípu

kostel v Mohelnici nad Jizerou

1158
královský titul pro Vladislava II.

13. století

ČESKÝ STÁT

NÁSTUP GOTIKY

premonstrátský klášter v Teplé

1212
Zlatá bula sicilská

1278
bitva na Moravském poli

1306
zavraždění Václava III. v Olomouci, vymření Přemyslovců po meči

VELKÁ MORAVA

PŘEMYSLOVSKÁ KNÍŽATA

PŘEMYSLOVŠTÍ KRÁLOVÉ

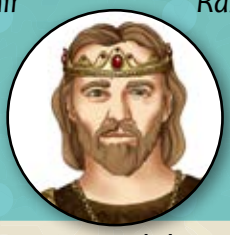
PANOVNÍCI VELKÉ MORAVY

Mojmír

Rastislav

Svatopluk

Mojmír II.

KNÍŽATA

Bořivoj
Václav
Boleslav
Oldřich
Břetislav
Vratislav II.
Vladislav II.

Václav

Vratislav II.

1085
královský titul pro Vratislava II.

KRÁLOVÉ

Přemysl Otakar I.

Václav I.

Přemysl Otakar II.

Václav II.

Václav III.

14. DRUHÁ SVĚTOVÁ VÁLKA

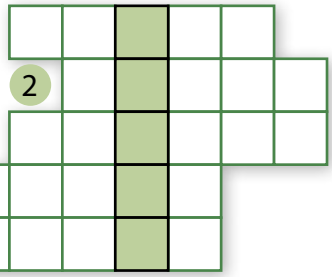
1. Přečti si pozorně některá nařízení německých vojsk a politiků. Napiš správně jejich čísla k lidským právům, která jimi byla v době Protektorátu Čechy a Morava porušována.

1	Zřizovaly se vyhlazovací tábory.		Každý má právo na vlastní majetek.
2	Lidem židovského původu bylo zakázáno vykonávat některá zaměstnání.		Každý má právo na život.
3	Uzavřely se vysoké školy.		Každému jsou zaručeny svoboda projevu a právo na informace.
4	Židovskému obyvatelstvu byl zabavován jejich majetek.		Každý má právo na svobodnou volbu povolání.
5	Bylo zakázáno poslouchat zahraniční rozhlas.		Každý má právo na vzdělání.

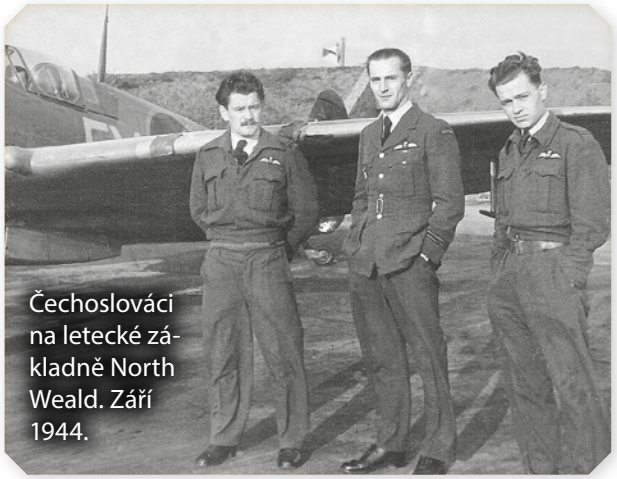
2. Doplň správně křížovku a tajenku doplň do věty:

Do boje proti Německu se úspěšně zapojili také českoslovenští ☐☐☐☐☐.

1. Opak míru je …
2. Příjmení našeho druhého prezidenta:
3. V sousedním Německu byl u moci Adolf …
4. Násilné obsazení státu:
5. Prezident a čeští politici odešli za války do …

Čechoslováci na letecké základně North Weald. Září 1944.

3. Zakroužkuj správné odpovědi, z písmen u nich sestav tajenku a doplň do věty:

Na silnicích se v době okupace Německem začalo podle německého vzoru jezdit ☐☐☐☐☐☐.

1. V březnu 1939 byl(a) vyhlášen(a):

N) druhá světová válka
V) Protektorát Čechy a Morava
S) Československá republika

2. Mezi vesnice, které byly vypáleny nacisty, nepatří:

A) Lidice
L) Ležáky
P) Milovice

3. Zvláštní německá policie za okupace se nazývala:

M) germano
R) gestapo
T) četnictvo

4. Druhá světová válka v Evropě skončila:

O) 5. května 1945
A) 8. května 1945
Č) 15. září 1945

5. Němečtí obyvatelé z českého pohraničí byli:

V) odsunuti
E) uvězněni
D) přijati za české občany

6. Prezident E. Beneš svými dekrety nechal znárodnit:

Ě) školy a školky
K) nemocnice
O) velké továrny, doly a banky

15. PŘECHOD K DEMOKRACII

1. Doplň správně neúplný text:

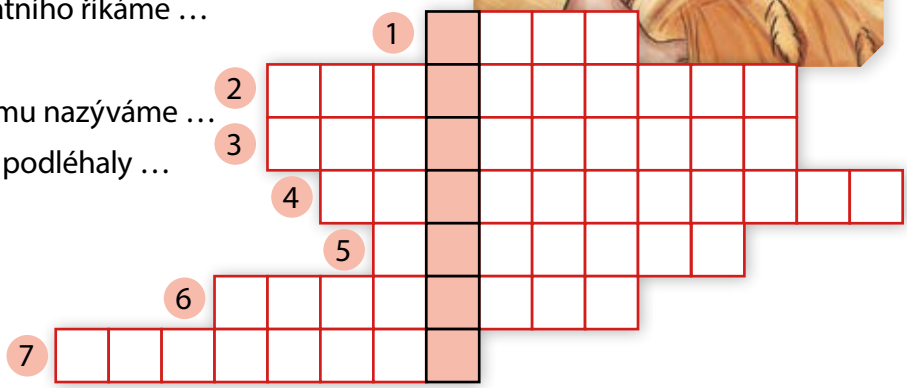
Po válce, v ú..... převzala veškerou moc ve státě Ko.....
..... (KSČ). Ovládla nejen po....., ale také řízení armády, policie, činnost soudů i škol.

2. Vylušti křížovku a tajenku doplň do textu:

Lidé, kteří byli KSČ nepohodlní, byli na základě falešných obvinění zatčeni. Časté byly tzv. politické ☐☐☐☐☐☐☐, kdy byli lidé nespravedlivě odsouzeni k doživotnímu vězení nebo trestům smrti.

1. Po válce získali rolníci … odsunutých Němců.
2. Převodu soukromého majetku do státního říkáme …
3. Komunisté všem slibovali lepší …
4. „Vše patří všem“ nebo opak kapitalizmu nazýváme …
5. Noviny, knihy, film, divadlo a televize podléhaly …
6. V zemědělství se v době komunizmu zakládala jednotná zemědělská…
7. Vládu jedné strany nazýváme také obdobím …

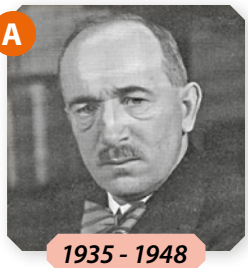
3. K dějinným událostem dopiš správná data. 21. srpen 1968 | 17. listopad 1989 | 1. leden 1993

Surový zásah policie proti studentům - začátek „sametové revoluce“

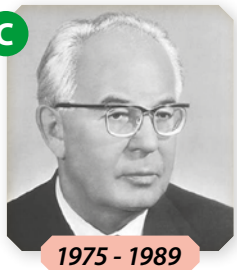
Rozpad České a Slovenské Federativní Republiky (ČSFR) – vznik České republiky a Slovenské republiky

Neoprávněný vstup vojsk na naše území – okupace

4. Dopiš jména českých prezidentů na obrázcích a přiřaď k nim pomocí písmen správné charakteristiky.

A
1935 - 1948

B
1948 - 1953

C
1975 - 1989

D
1989 - 1992

○ Spisovatel, dramatik, disident a první demokratický prezident České republiky.	○ Stal se prezidentem po komunistickém převratu v únoru 1948.	○ Druhý československý prezident, za německé okupace Československa vedl vládu v exilu.	○ Komunistický politik, od roku 1975 byl prezidentem Československé socialistické republiky.

Pracovní sešit Hravá vlastivěda 5:

- Sestavili odborní pedagogové na základě svých zkušeností s výukou na ZŠ.
- Celkem 32 stran je přehledně rozděleno do 15 kapitol.
- Součástí sešitu je také šest opakovacích testů a příloha s přehledem dějin od pravěku po vznik České republiky.
- Moderní a plnobarevný design podporuje motivaci a kreativitu žáků.
- Pestré typy úloh (křížovky, doplňovačky, rébusy apod.) slouží žákům k procvičování probíraného učiva hravou a zábavnou formou.
- Pomocí doplňování, vypisování, vybarvování, přiřazování a vyhledávání si žáci zapamatují důležité pojmy a souvislosti.
- Cvičení jsou doprovázena ilustracemi a fotografiemi, u některých úloh se v tajenkách skrývají zajímavosti navíc.

Všechny pracovní sešity a učebnice z řady Hravá vlastivěda:

ISBN 978-80-7563-033-9

Pracovní sešit je připraven v souladu s Rámcovým vzdělávacím programem.